

Het is nooit te oud om van te leren

Delftse Archeologische Notitie 206

Sloop voormalig gemeentehuis Monster, Gemeente Westland

Een archeologisch bureauonderzoek

Iris de Fuijk & Bas Penning

Archeologie
Delft

Delftse Archeologische Notitie 206

Sloop voormalig gemeentehuis Monster, Gemeente Westland

Een archeologisch bureauonderzoek

Iris de Fuijk & Bas Penning

Opdrachtgever:	Gemeente Westland
Contactpersoon:	Dhr. Nagelkerke
Bevoegde overheid:	Gemeente Westland
Contactpersoon:	Mevr. M. Burger
Beheer documentatie:	Provincie Zuid-Holland
Type onderzoek:	Bureauonderzoek
Periode van uitvoer:	Augustus/september 2019
Aanleiding:	Sloop voormalig gemeentehuis
Locatie:	Choorstraat 41
Coördinaten:	71797/448833
Zaakidentiteitsnr. Archis:	4740074100
Projectcode:	WL197
Projectleider:	B. Penning (MA)
Projectmedewerker:	I. de Fuijk (MA)
Status:	Definitieve versie 5 november 2019
Autorisatie:	

B. Penning (MA)

ISSN: 1879-9590
© 2019 Archeologie Delft

Postbus 78
2600 ME Delft
015-2197198
archeologie@delft.nl
www.archeologie-delft.nl

Samenvatting

Archeologie en Monumenten Delft heeft van de gemeente Westland de opdracht gekregen om een archeologisch bureauonderzoek uit te voeren over de Choorstraat 41 in Monster in de gemeente Westland, op de locatie van het oude gemeentehuis. Er zijn plannen om het oude gemeentehuis te slopen en de bestaande heipalen in te korten. Het bureauonderzoek heeft als doel een archeologische verwachting op te stellen om inzicht te krijgen in de mogelijk aanwezige archeologische waarden in het plangebied.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat er een middelhoge verwachting geldt voor archeologische resten uit het Neolithicum tot en met de Late Middeleeuwen en een hoge verwachting voor archeologische resten uit de Nieuwe tijd. Er wordt geadviseerd om een inventariserend onderzoek waarderende fase in de vorm van proefsleuven uit te voeren. Het doel van het inventariserend veldonderzoek waarderende fase middels proefsleuven is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting, zoals geformuleerd in het bureauonderzoek en het Programma van Eisen (PvE). Het gaat hierbij om gebieds- of vindplaatsgericht onderzoek, waarbij het waarnemingsnet verdicht kan worden om de datering, aard, omvang, diepteligging, gaafheid, conservering uiterlijke kenmerken (artefacten en type indicatoren), inhoudelijke kwaliteit, locatie en mogelijke verstoringen van de archeologische resten vaststellen en waarderen.

Geadviseerd wordt om het proefsleuven onderzoek plaats te laten vinden na de bovengrondse sloop van het pand, maar vooraf aan de ondergrondse sloop van de funderingen. Dit, om te voorkomen dat eventuele archeologische resten bij de ondergrondse sloop verloren zullen gaan. De uiteindelijke beslissing hierover ligt bij het bevoegd gezag, in deze de gemeente Westland.

Inhoudsopgave

2	Samenvatting
4	1 Inleiding
	1.1 Aanleiding
	1.2 Plangebied
	1.3 Beleid gemeente Westland ten aanzien van archeologie
	1.4 Bestemmingsplan
6	2 Bureauonderzoek
	2.1 Methoden en richtlijnen
	2.2 Historisch grondgebruik en bekende verstoringen
	2.3 Geologie
	2.4 Archeologische onderzoek rondom het plangebied
13	3 Archeologische verwachting en advies voor vervolgonderzoek
	3.1 Archeologische verwachting
	3.2 Advies voor vervolgonderzoek
15	Bibliografie
16	Overzicht van afbeeldingen, tabellen en bijlagen
18	Bijlage 1: rapport perceelgeschiedenis voormalige gemeentehuis Monster

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Archeologie en Monumenten Delft heeft van de gemeente Westland de opdracht gekregen om een archeologisch bureauonderzoek uit te voeren over de Choorstraat 41 in Monster in de gemeente Westland, op de locatie van het oude gemeentehuis. Er zijn plannen om het oude gemeentehuis te slopen en de bestaande heipalen in te korten. De omvang van de voorgenomen graafwerkzaamheden is circa 1.535 m². De exacte diepte van de graafwerkzaamheden is nog niet bekend. Wel is bekend dat er geen kelder onder het huidige pand aanwezig is. Het bureauonderzoek heeft als doel een archeologische verwachting op te stellen om inzicht te krijgen in de mogelijk aanwezige archeologische waarden in het plangebied.

1.2 Plangebied

Het plangebied bevindt zich aan de Choorstraat 41 op de locatie van het oude gemeentehuis in Monster, gemeente Westland (afbeelding 1). Het plangebied wordt in het noorden en westen begrensd door de Choorstraat en in het oosten door enkele panden en het woon-zorgcomplex De Kruithof. Aan de zuidkant ligt een groenstrook met daar ten zuiden van de Emmastraat. De grootte van het plangebied is in totaal circa 1.535 m² en de centrumcoördinaat is 71797/448833. Het maaiveld is gemiddeld 1,70 m NAP. In de meest zuidoostelijke punt ligt het maaiveld op circa 0,33 m NAP.¹

1.3 Beleid gemeente Westland ten aanzien van archeologie

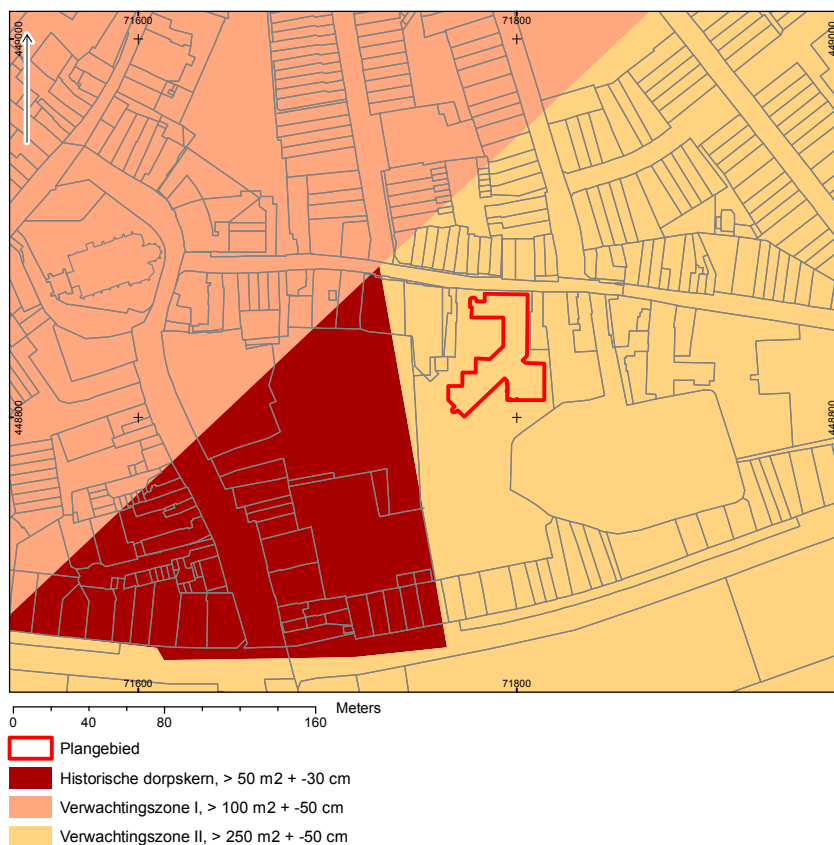
Op 26 juni 2012 heeft de gemeente Westland de archeologische beleidskaart met toelichting vastgesteld. Door middel van het vaststellen van de kaart maakt de gemeente Westland gebruik van de wettelijke mogelijkheid om onderbouwd af te

¹ www.ahn.maps.arcgis.com, geraadpleegd op 12-08-2019.

Afbeelding 1: het plangebied geprojecteerd op een luchtfoto (bron pdok.nl).

Afbeelding 2: het plangebied geprojecteerd op de archeologische beleidskaart van de gemeente Westland.

wijken van de vrijstellingsnorm voor bodemingrepen tot 100 m². De beleidskaart is in een groot aantal bestemmingsplannen opgenomen en zal ook in nieuwe bestemmingsplannen worden opgenomen.

Beleidskaart

Om de omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden goed, maar ook zinvol te laten verlopen, wordt in de gemeente Westland alleen archeologisch (voor)onderzoek vereist wanneer de aard van de bodemingrepen dusdanig is, dat er daadwerkelijk schade aan het bodemarchief kan optreden. De verschillende beleidszones vereisen dan ook elk een eigen benadering voor wat betreft de vrijstelling van archeologisch onderzoek voor bodemverstoringen tot een bepaalde diepte en omvang.

Het plangebied bevindt zich volgens de beleidskaart van de gemeente Westland net buiten de historische dorpskern van Monster in verwachtingszone II (afbeelding 3). De vrijstellingsgrens die gehanteerd wordt voor deze zone is maximaal 250 m² met een ontgravingsdiepte van maximaal 50 cm onder het maaiveld.²

1.4 Bestemmingsplan

Op het plangebied is het bestemmingsplan Kern Monster van toepassing.³ Op de plankaart van het bestemmingsplan is sprake van een dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie - 3'. Dit houdt in dat er archeologisch onderzoek moet plaatsvinden wanneer een ontwikkeling een oppervlakte heeft groter dan 250 m² en de bodem dieper wordt geroerd dan 50 cm onder maaiveld.

² Kerkhof 2012.

³ Gemeente Westland (vastgesteld 25 juni 2013), NL.IMRO.1783.ABP00000017. Geraadpleegd via www.ruimtelijkeplannen.nl op 12-08-2019.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden en richtlijnen

Het doel van dit bureauonderzoek is het verzamelen van alle bekende gegevens met betrekking tot de verstoringen, geologie, historische-geografie en archeologie in de omgeving van het plangebied. Aan de hand van deze gegevens kan een archeologische verwachting worden opgesteld.

Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van de informatie uit het Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN), de geologische kaart Westland-Delfland⁴ en overige bronnen. Bijzondere dank gaat uit naar de amateurhistoricus G. van Eendenburg (een nazaat van een familie met een lange geschiedenis in Monster) voor het verstrekken van de historische informatie op perceelsniveau.

Het bureauonderzoek is uitgevoerd volgens de eisen zoals deze zijn opgesteld in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.1, van de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>).

2.2 Historisch grondgebruik en bekende verstoringen

Het bestuderen van het historisch grondgebruik van het plangebied kan informatie verschaffen over eventuele archeologische vindplaatsen. Uit de bestudering van oud kaartmateriaal kan blijken of het plangebied in het verleden bebouwd is en of er bijvoorbeeld (water)wegen in het plangebied aanwezig zijn geweest. Ook kunnen ontgravingen en ophogingen door middel van oude kaarten soms in beeld worden gebracht. Bij dit bureauonderzoek is gebruik gemaakt van de historische informatie die is aangedragen door de heer Van Eendenburg op basis van archiefonderzoek (bijlage 1).

De kaart van Kruikius uit 1712 vormt de oudste gedetailleerde historische af-

⁴ Vos et al. 2017.

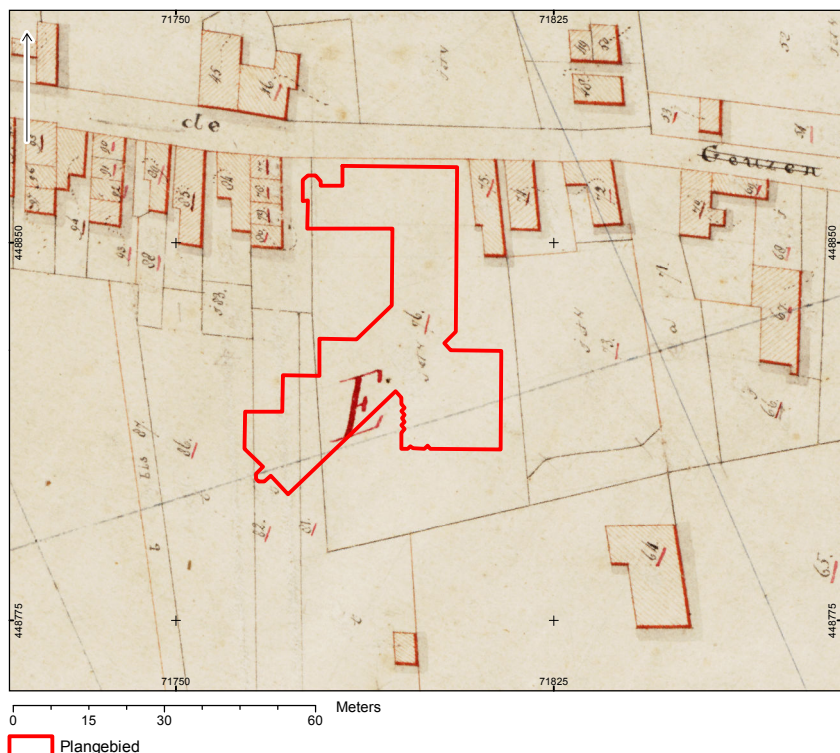
Afbeelding 3: het plangebied geprojecteerd op de kaart van Kruikius uit 1712.

beelding met het plangebied (afbeelding 3). Op de kaart is te zien dat het plangebied nabij het kerkplein van Monster ligt aan een voorloper van de huidige Choorstraat. Deze weg loopt vanaf het kerkplein oostwaarts richting Poeldijk. Het plangebied overlapt met bebouwing aan de straatzijde in het noorden en met tuinbouw in het zuiden. Een eeuw later is op het minuutplan uit 1811-1832 te zien dat het plangebied grotendeels met perceel 76 overlapt en onbebouwd is (afbeelding 4).

Historische informatie over de percelen aan de Choorstraat kan niet eenvoudig vertaald worden naar de huidige en oudere perceelsgrenzen, zoals die staan aangegeven op de kaart van Kruikius en het kadastrale Minuutplan uit 1832. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat in de leenregisters de ligging van de bezittingen wordt omschreven met belendingen die niet direct zijn te koppelen met het kaartmateriaal. Een oppervlakte of een lengte langs de weg zijn eigenlijk nooit genoteerd. Bovendien kunnen burens onderling stukken grond met elkaar ruilen of verkopen. Hoewel dit zou moeten worden vastgelegd voor Schout en Schepenen, is dit niet altijd gebeurd.⁵ Het uitgangspunt voor het historische onderzoek van de heer van Eendenburg zijn de perceelnummering van de Verpondingen uit 1635 en het Minuutplan van 1832. Door terug te tellen vanaf een vast ijkpunt (de hoek van de Laan van de Pastorie en de Choorstraat) heeft Van Eendenburg historische gegevens uit de periode 1590-1832 van de panden in en rondom het huidige plangebied kunnen koppelen aan de percelen van het Minuutplan uit 1832.

Uit het historische onderzoek is gebleken dat het plangebied aan het einde van de 16^e eeuw in het bezit van de kerk van Monster was. Op 9 mei 1595 verkochten de meesters en regeerders van de pastorie- en kerkgoederen een groot aantal stukken land om het onderhoud van de predikant, de schoolmeesters en het kerkgebouw te financieren. In de daarop volgende eeuwen tot circa 1832 was sprake van meerdere verkopen en belendingen van de verschillende percelen in en rondom het plangebied (voor een overzicht zie bijlage 1). Ter hoogte van het huidige plangebied bevonden zich een lijnbaan/uitpad en twee huizen (M-67, M-69 en M-69A volgens de perceelnummering van de heer van Eendenburg). Het plangebied overlapt met een huis aan de Choorstraat op perceel M-67 dat in 1590 (vermoedelijk) nieuw is gebouwd. Op de kaart van 1832 lag dit huis ergens ter hoogte van perceel 76 (afbeelding 4). De exacte locatie van dit perceel is onbekend. Wel blijkt dat dit perceel

⁵ Bakx 2014, 12.

Afbeelding 4: het plangebied geprojecteerd op Kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan Monster, Zuid Holland, sectie D, blad 01 (MIN08119D01).

in 1696 samenging met M-67, dat net buiten het plangebied valt. Op de kaart van 1832 is dit laatstgenoemde perceel weergegeven als perceel 75 (afbeelding 4).

De westzijde van het plangebied overlapt met M-69 en M-69A. M-69A was een uitpad. M-69 was eveneens een uitpad en later tevens een lijnbaan. Op de kaart van 1832 komen deze percelen overeen met de tuin bij huizen 77-80 en perceel 81 (afbeelding 4). In 1619 werd het uitpad genoemd; in 1635 werd het perceel voor het eerst beschreven als lijnbaan. Later stond er ook een schuur bij de lijnbaan (genoemd in 1730). Aan de oostzijde van het pad, overlappend met het plangebied, stond een huis.⁶ Op de kaart van 1832 lag dit huis ter hoogte van perceel 76 (afbeelding 4).

Volgens de kaart van 1832 zijn de bovengenoemde huizen die overlappen met het plangebied gesloopt. In de eeuw na 1832 blijft het plangebied onbebouwd.⁷ Het huidige pand van het oude gemeentehuis is in de jaren '80 van de twintigste eeuw gebouwd.

Binnen het plangebied zijn diverse kabels en leidingen aangelegd. Met de aanleg hiervan en met de bouw van het huidige pand in de jaren '80 zal de bodem gedeeltelijk verstoord zijn, maar de exacte mate van verstoring is niet duidelijk. Het waterpeil en de milieutechnische condities van het plangebied zijn niet bekend.

2.3 Geologie

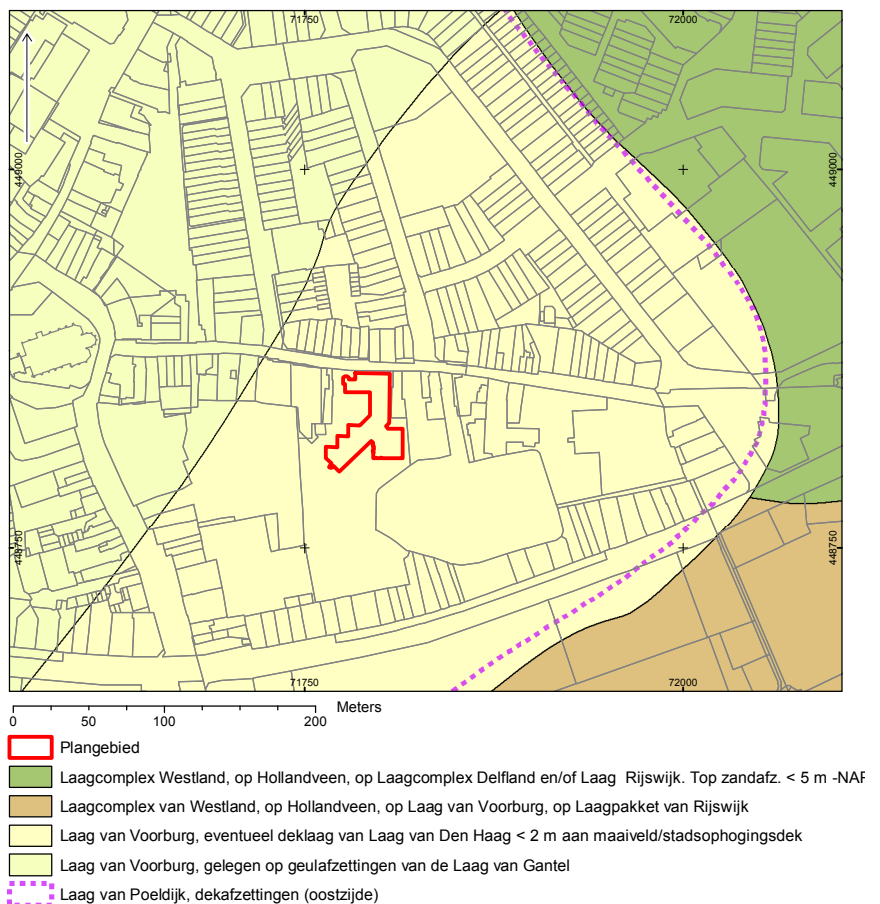
In het verleden bestond er vaak een nauwe relatie tussen de locatie van nederzettingen en de bodemgesteldheid. Deze relatie werd vaak sterker naarmate de natuur meer beperkingen voor het permanent vestigen van de mens oplegde. Zo was in West-Nederland de aanwezigheid van een droge ondergrond één van de belangrijkste vestigingsfactoren in een gebied dat regelmatig door binnendringend zeewater werd bedreigd. De archeologische verwachting van het plangebied wordt dan ook in hoge mate bepaald door de geologische ondergrond.

Volgens de geologische kaart van Rotterdam West⁸ en van het Westland en

⁶ E-mail van de heer G. van de Eendenburg op 9-9-2019.

⁷ Topotijdreis.nl, geraadpleegd op 13-08-2019.

⁸ Van Staalduinen 1979.

Afbeelding 5: geologische ondergrond van het plangebied (Vos et al. 2017).

Delfland⁹ bestaat de top van de natuurlijke bodem in het plangebied uit de Laag van Voorburg van het Laagpakket van Schoorl, op afzettingen van het Laagcomplex van Delfland. Op de laag van Voorburg ligt een deklaag van de Laag van Den Haag (dunner dan 2 m) of stadsophogingsdek (afbeelding 5).

De afzettingen van het Laagcomplex van Delfland zijn vanaf ongeveer 4500 voor Chr. afgezet in een periode waarin het plangebied onder sterke invloed van de zee was. Het landschap rondom het plangebied bestond uit een dynamisch waddengebied dat doorsneden werd door getijdengeulen. Tijdens de overstromingen werden dikke lagen zandige en kleiige sedimenten afgezet. Als de zee zich (tijdelijk) weer terugtrok en daarmee ook de afwatering stagneerde, trad vernatting en veengroei op in het waddengebied. Vanaf 4500 voor Chr. bouwde de kustlijn zich geleidelijk uit in westelijke richting, waardoor reeksen strandwallen ontstonden van de Laag van Rijswijk (Laagpakket van Zandvoort). Door het opstuiven van zand ontstonden op de Laag van Rijswijk lage duintjes van de Laag van Ypenburg (Laagpakket van Schoorl) en duinzanden in de vorm van doorlopende strandwallen van de Laag van Voorburg (Laagpakket van Schoorl).¹⁰ In deze periode waren de hoger gelegen geulafzettingen, getijvlakten, strandwallen en duinen aan de kust geschikt voor bewoning.

Rond 3200 voor Chr. hadden zich deze strandwallen aan de kust gevormd. De invloed van de zee en de afwatering nam af. Als gevolg trad er in het achterland vernatting op en begon het Hollandveen te groeien. In de lagere duinvalleien ontstonden lokaal duinveenpakketten.¹¹

In het Westland was rond de 3^e v. Chr. het geulsysteem van de Gantel actief (afbeelding 6). Dit geulsysteem liep vanuit het zeegat bij Monster, via Naaldwijk in de richting van Rijswijk en Delft. De geulen zorgden voor een natuurlijke afwatering van het veen en het strandwallengebied bij Monster, Rijswijk en Den Haag, waardoor naast bewoning op de strandwallen ook bewoning op de hoog opgeslibde kwelders en de randen van het (duin)veen mogelijk werd.¹² Rond 100 voor Chr. raakten de Gantel geulen verland en werden deze overstoven met duinzand. In deze periode vormde zich een haakwallencomplex tussen Monster en Naaldwijk dat uiteindelijk de monding van de Gantel afsloot ten noordoosten van het plangebied.¹³ Deze haakwallen boden gunstige bewoningsmogelijkheden vanaf de Late IJzertijd.

Vanaf de vroege middeleeuwen was er sprake van kusterosie, waarbij zand van het strand door de wind landinwaarts werd geblazen en er nieuwe duinen ont-

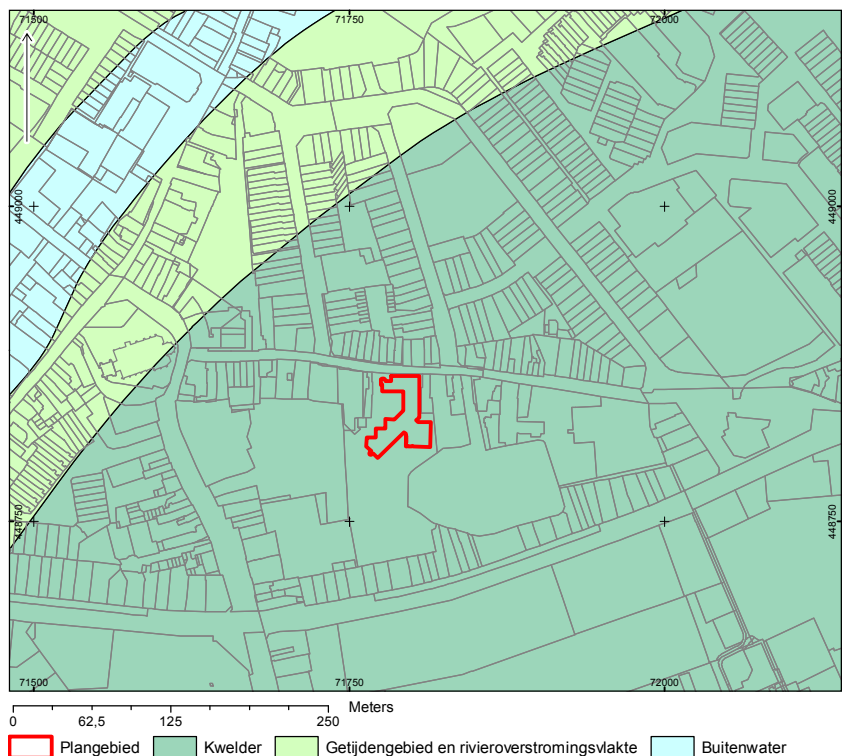
⁹ Vos et al. 2017. Volgens de geologische kaart bestaat de top uit Hollandveen op de Laag van Voorburg, volgens de paleogeografische kaart betreft het lager gelegen duinen opgevuld met veen (duinveen), cf. Vos et al. 2017, afb. 25.

¹⁰ De Laag van Voorburg maakt volgens de nieuwe geologische kaart deel uit van het Laagpakket van Schoorl, Vos et al. 2017, tabel 11.

¹¹ Vos et al. 2017, 33-35.

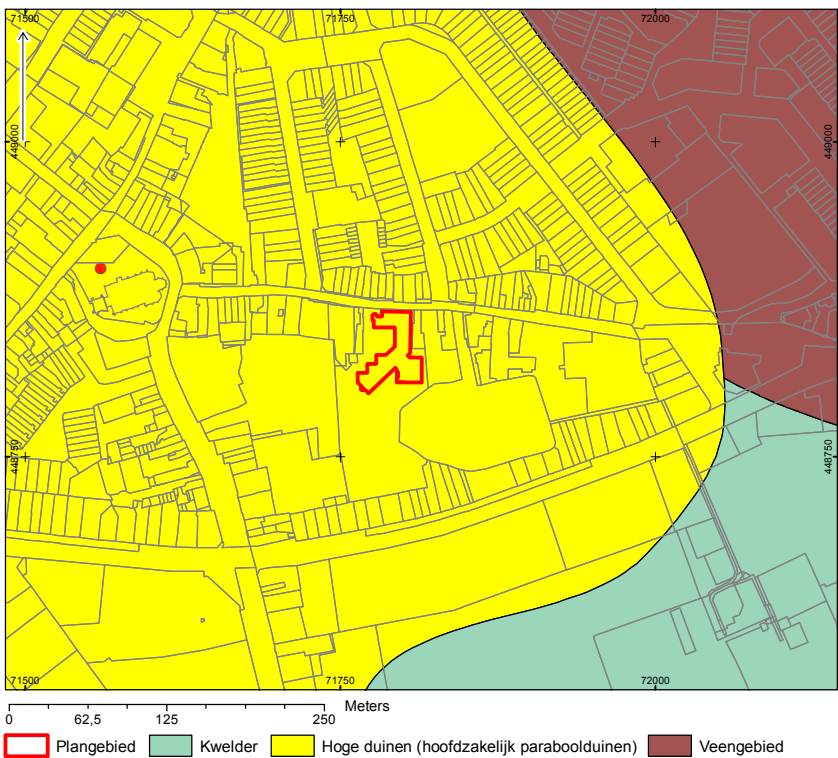
¹² Vos et al. 2017, 35.

¹³ Kerkhof 2012, 13.

Afbeelding 6: paleogeografische ondergrond van het plangebied rond 500 v. Chr. (Vos et al. 2017).

Afbeelding 7 paleogeografische ondergrond van het plangebied rond 800 n. Chr.(Vos et al. 2017).

stonden. Bij Monster ontstond in de 8^e eeuw een zandige haakwal, waar vanaf de 10^e eeuw het dorp Monster lag (afbeelding 7).¹⁴ In de 12^e eeuw na Chr. hebben overstromingen het haakwallencomplex tussen Monster en Naaldwijk doorbroken. Tijdens deze transgressiefase werd een nieuwe laag met dekafzettingen afgezet in een groot deel van het Westland, waaronder ook ten zuidoosten van het plangebied (zie stippellijn in afbeelding 5). Deze afzettingen behorende tot de Laag van Poeldijk (Laagpakket van Walcheren). Deze laag ligt op de afzettingen van de Gantel Laag en is vaak opgenomen in de bouwvoor door het bewerken van de grond.

¹⁴ IJsselstijn 2016, 38

¹⁵ De nummers die in deze paragraaf genoemd worden, staan in afbeelding 8.

2.4 Archeologisch onderzoek rondom het plangebied

Rondom het plangebied zijn meerdere archeologische onderzoeken uitgevoerd. In deze paragraaf worden nabijgelegen onderzoeken besproken die binnen een buffer liggen van circa 500 m ten opzichte van het plangebied (afbeelding 8).¹⁵ Eerst worden de onderzoeken in het gebied Choorstraat-Havenstraat besproken. Deze onderzoeken liggen direct ten westen en zuidwesten van het plangebied. Vervolgens worden de overige archeologische onderzoeken besproken die binnen de buffer van 500 m ten opzichte van het plangebied vallen. Losse vondstmeldingsnummers staan weergegeven in tabel 1.

Tabel 1: overzicht van vondstmeldingsnummers binnen 500 m rondom het plangebied.

Verwijzing af-beelding 7	Vondstmeldingsnummer	Toponiem	Werving	Beschrijving	Datering
A	2832435100	De Romein	Niet-archeologisch	Aardewerk	Late IJzertijd
B	2732246100	Troos	Niet-archeologisch	Aardewerk	Late Middeleeuwen
C	2732262100	Rabobank Herenstraat	Niet-archeologisch	Aardewerk	Late Middeleeuwen
D	2732343100 en 2732254100	Voormaling gemeentehuis	Archeologische opgraving	Aardewerk	Romeins en Late Middeleeuwen
E	2732279100 en 2732270100	Onder de Toren	Archeologische opgraving	Aardewerk	IJzertijd en Late Middeleeuwen

Archeologische onderzoeken aan de Choorstraat en Havenstraat

Ter hoogte van Choorstraat 29-33 zijn bij de ontgraving van een parkeerkelder op circa 0,70 m –mv vondsten en sporen waargenomen die, met uitzondering van de Romeinse tijd, dateren vanaf de Late IJzertijd tot en met de Nieuwe tijd (1).¹⁶ Tijdens de waarneming is ook een boring gezet, waaruit is gebleken dat de top van de bodem uit een ophogingslaag bestaat (van 0,70-1,0 m dik), op duinzand (vanaf 0,78 + NAP), op dekafzettingen van de Gantel Laag (vanaf 1,62 m –NAP), op de Laag van Voorburg (vanaf 2,07 m –NAP).¹⁷

Verder westwaarts, aan de Choorstraat 16, is een proefsleuvenonderzoek geadviseerd op de locatie waar panden gesloopt gaan worden (2).¹⁸ Uit het bureauonderzoek is gebleken dat hier bewoning uit de 17^e-19^e eeuw wordt verwacht. Ook zijn er sporen uit de IJzertijd tot en met de Late Middeleeuwen mogelijk aanwezig. Het proefsleuvenonderzoek is nog niet uitgevoerd.

Aan de overkant van de weg, ter hoogte van Choorstraat 15-17 heeft een proefsleuvenonderzoek plaatsgevonden (3).¹⁹ Tijdens dit onderzoek zijn muurresten en een waterput uit de 18^e of 19^e eeuw aangetroffen (de onderkant lag op circa 0,90 m/1,33 +NAP) met daaronder twee akkerlagen (samen 1,20 m dik) uit de late 16^e, 17^e en vroege 18^e eeuw. Ook zijn er greppels, paalkuilen en afvalkuilen vanaf de 12^e tot en met de 16^e eeuw aangetroffen (op circa 0,76/0,93 m +NAP).

Iets verder noordwestwaarts is aan het Kerkplein (4) een archeologische begeleiding uitgevoerd op de locatie Molenbrink.²⁰ Hierbij zijn sporen en vondsten aangetroffen uit de IJzertijd, Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. De sporen uit de Late IJzertijd bestonden uit een kuil en een greppel op circa 2 m –mv (0,5 m +NAP). De sporen uit de Late Middeleeuwen lagen op een hoger niveau en bestonden uit ploeg- en paalsporen, waaronder mogelijk een gebouw, kuilen en greppels. Uit de perioden vanaf de 16^e eeuw tot en met de 19^e eeuw zijn muurresten en waterputten aangetroffen. Ook is een reconstructie gemaakt van de vroegste perceelgrenzen aan de hand van historische en kadastrale gegevens uit de 16^e eeuw en 1832.

Ten noordwesten van de locatie Molenbrink heeft hoogte van Kerkplein 10 en 12 een opgraving plaatsgevonden in samenwerking met de Archeologische Werkgroep Westland afdeling Den Haag (5).²¹ Hierbij is aardewerk uit de Late IJzertijd en Vroege Middeleeuwen gevonden. Daarnaast zijn op 1,0-1,10 m-mv water- en beerputten uit de Late Middeleeuwen tot en met de Nieuwe tijd aangetroffen.

Verder zuidwaarts is bij het tracé de Havenstraat-Gantellaan een bureauonderzoek (6) en vervolgens een archeologische begeleiding uitgevoerd (7).²² Uit het bu-

¹⁶ Archief Archeologie en Monumenten Delft, WL005, vondstmeldingsnummer: 3255311100. De archeologische werkzaamheden zijn uitgevoerd door leden van het Westlands Museum.

¹⁷ Archief Archeologie en Monumenten Delft, WL005.

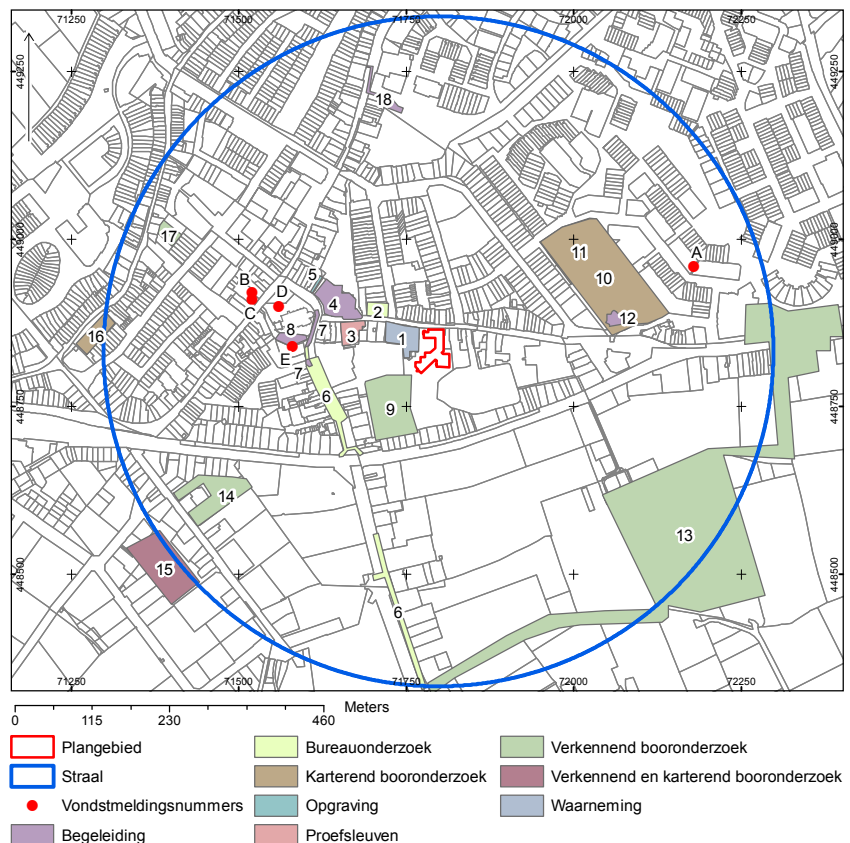
¹⁸ Kruijthof 2017, onderzoekmeldingsnummer (hierna OM): 4570817100.

¹⁹ Horssen 2014, OM: 2446519100.

²⁰ Van den Berg et al. 2013. OM: 2285353100.

²¹ Bol 2013, OM: 2340043100. Er zijn geen NAP maten bekend van de sporen.

²² Bureauonderzoek: Bakx, 2017a, OM: 4037691100; begeleiding: Horssen 2019, OM: 4545091100.

Afbeelding 8: onderzoeken in en rondom het plangebied binnen een buffer van 500 m ten opzichte van de plancontour.

reaunderzoek kwam naar voren dat het zuidelijk deel van het tracé ter hoogte van de Monsterse Vaart lag en dus verstoord is. Tijdens de begeleiding aan de noordzijde van het tracé zijn acht begravingen uit de 14e, 16e/17e eeuw gedocumenteerd. Daarnaast is ook een loopniveau uit de 11e of 12e eeuw en een ophooglaag uit de 13e of 14e eeuw aangetroffen. Het loopniveau, onder de begravingen, bevond zich op circa 0,85 m +NAP. De onderkant van de graven lag op 0,90-1,55 m +NAP. Direct ten oosten van dit onderzoek heeft een archeologische begeleiding plaatsgevonden tussen de Hervormde kerk en De Nieuwe Haven (8).²³ Bij dit onderzoek zijn een knekelput en tien graven aangetroffen in een ophogingspakket (vanaf 0,50 m –mv).²⁴ Geen van de skeletten zijn gedateerd.

Ten slotte heeft aan de Havenstraat 28b, ten zuidwesten van het plangebied (9), een booronderzoek plaatsgevonden. Op deze locatie lag onder een verstoorde bovenlaag een omgewerkte laag (vanaf 0,54 m +NAP / 1,19 m + NAP). Hieronder lagen strand- en/of duinzafzettingen (vanaf 0,54 m+ NAP / 0,76 m -NAP), op afzettingen van het Laagpakket van Walcheren (vanaf 0,19 m +NAP/1,65 m -NAP), op het Laagpakket van Zandvoort (vanaf 1,61 m -NAP-2,05 m -NAP).²⁵ Bij het booronderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Overige archeologische onderzoeken rondom het plangebied

Ten oosten van het plangebied hebben twee karterend booronderzoeken en een begeleiding plaatsgevonden op de nieuwbouwlocatie Masemude. Tijdens het eerste booronderzoek (10) is in duinzand een vegetatiehorizont aangetroffen op circa 1,15 m –NAP.²⁶ Deze vegetatiehorizont bestond uit bruin, humeus zand en bevatte verkoolde zaden en bot. Daarnaast was op verschillende dieptes tussen 0,20 -0,9 m –NAP houtskool aanwezig. Bij het booronderzoek aan de noordzijde van de bouwlocatie zijn archeologische indicatoren aangetroffen in de vorm van houtskool en aardwerkfragmenten uit vermoedelijk de IJzertijd of Romeinse tijd(11).²⁷ Deze indicatoren bevonden zich op verschillende dieptes: 0,75 m, 0,9 en 0- 0,8 m –mv. Bij de archeologische begeleiding aan de zuidzijde van het bouwterrein zijn drie greppels, een sloot, twee kuilen, elf mogelijke paalsporen en een waterput gemaakt van wilgentenen gedocumenteerd (12).²⁸ De waterput dateert uit de IJzertijd en één paalspoor dateert uit de Nieuwe tijd. De rest van de sporen dateert uit de Romeinse tijd.

Aan de zuidkant van het plangebied zijn een aantal verkennende en karterende booronderzoeken uitgevoerd, waaronder langs het Nieuwe Water en Tuinveld (13). Hierbij zijn geen archeologische vindplaatsen aangetroffen.²⁹ Verder westwaarts zijn twee booronderzoeken aan de Vlotlaan 10 (14) en 12 (15) uitgevoerd. Bij het verkennende onderzoek aan de Vlotlaan 10 is onder een 2,0 m dikke laag opgebrachte grond duinzand aangetroffen (vanaf 0,3 m –NAP).³⁰ Bij het verkennende en karterende vooronderzoek aan de Vlotlaan 12 is gebleken dat de bodem uit een puinpakket bestaat, op een omgewerkte strandwal/duin (vanaf 0,5-1,0 +NAP), op wad/kwelderafzettingen (vanaf 0,5 m -NAP), op een strandwal (vanaf 1,4 m -NAP).³¹ Bij beide onderzoeken waren geen archeologische indicatoren aanwezig.

Ten slotte zijn een karterend en verkennend booronderzoek en een begeleiding uitgevoerd ten noorden van het plangebied. Bij een karterend booronderzoek ter hoogte van Rijnweg 3-27 bestond de bodem uit een puinrijke laag (tot 0,55-1,05 m -mv) met daaronder opgebracht zand (16).³² Hieronder bevond zich in één boring een compacte, donkergrijze zandlaag (vanaf 1,20 -mv) met een roodbakend aardewerk fragment, op een geel grijs zandpakket. In andere boringen was een vergelijkbare donkergrijze zandlaag aanwezig. De donkergrijze zandlaag is geïnterpreteerd als een mogelijk loopvlak/akkerlaag.

Bij een verkennend booronderzoek op het binnenterrein achter Hortensiastraat 1-13 (17) bestond de bodem uit een verstoorde bovengrond laag van 2,0 m dik op zandafzettingen.³³ Hierbij zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. De archeologische begeleiding is uitgevoerd ter hoogte van de Rubenslaan-Molenstraat (18).³⁴ Hierbij is één profiel gedocumenteerd. De bodem bestond hier uit geroerde grond, op de Laag van Voorburg (vanaf 0 NAP) met daarin een vegetatiebandje op 1,0 m –NAP. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

²³ Verhagen 2016, OM: 4001304100. Het betreft een brieffrapport, de verdere uitwerking is nog niet gepubliceerd.

²⁴ Er worden geen NAP maten genoemd in het brieffrapport.

²⁵ Rooij 2013. Ten behoeve van dit bureauonderzoek zijn de hoogtes van de lagen omgerekend en weergegeven t.o.v. het NAP, zoals deze per boring worden benoemd in de rapportage.

²⁶ Bult & Norde, 2004, OM: 2049610100.

²⁷ Oude Rengerink 2005, OM: 2140516100.

²⁸ De Bruin et al. 2010, OM: 2111729100.

²⁹ Kruif 2007, OM: 2130220100.

³⁰ Kruifhof & Nijdam 2016, OM: 3986508100.

³¹ Beckers & Van Breda 2010, OM: 2297730100. Ten behoeve van dit bureauonderzoek zijn de hoogtes van de lagen omgerekend en weergegeven t.o.v. het NAP, zoals deze per boring worden benoemd in de rapportage.

³² Bult & Groen 2002, OM: 2013038100. De boringen worden benoemd t.o.v. het maaiveld.

³³ Archief Archeologie en Monumenten Delft, WL113.

³⁴ Bakx 2017b, OM: 4550404100.

3 Archeologische verwachting en advies voor vervolgonderzoek

3.1 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de geologische ondergrond, het archeologisch onderzoek in de omgeving van het plangebied en kaartmateriaal kunnen verwachtingen voor archeologische resten uitgesproken worden. Daarbij wordt aandacht besteed aan elk van de volgende eigenschappen van eventuele vindplaats(en):

- Datering, minimaal in hoofdperioden (zoals Romeinse tijd, Late Middeleeuwen etc.)
- Complexiteit (zoals nederzetting, grafveld, akkerlaag etc.)
- Locatie (eventueel met aanduiding in welk deelgebied)
- Uiterlijke kenmerken (artefacten en type indicatoren)
- Omvang
- Gaafheid en conservering; (mogelijk relateren aan grondwaterpeil)
- Mogelijke verstoringen (waaronder ook veranderingen, veroorzaakt door post-depositionele processen)
- Diepteligging (ook zichtbaar/niet-zichtbaar)

Op basis van het bureauonderzoek geldt een middelhoge verwachting op archeologische resten uit het Neolithicum tot en met de Late Middeleeuwen. De archeologische resten uit het Neolithicum zouden kunnen liggen op de Laag van Voorburg en/of strandwallen van de Laag van Rijswijk die sinds het Laat Neolithicum hogere, droge gebieden vormden en die geschikt waren voor bewoning. Eventuele archeologische resten kunnen bestaan uit huisplattegronden, graven, haardkuilen, afvalkuilen, sporen van landgebruik (tijdelijke jachtkampen, visserij, landbouw) en vondsten zoals vuursteen, bot en aardewerk. Over de exacte locatie van de eventuele vindplaatsen binnen het plangebied kunnen geen uitspraken kunnen worden gedaan op basis van het huidige bureauonderzoek.

De archeologische resten uit de Late IJzertijd tot en met de Late Middeleeuwen worden op de zandige strandwallen van de Laag van Voorburg en/of de vroeg-middeleeuwse haakwal van Monster verwacht. Uit de onderzoeken rondom het plangebied is gebleken dat nabij het plangebied bewoningsresten uit de IJzertijd (onderzoek 1, 4, 5, 12), de Romeinse tijd (onderzoek 12), de Vroege Middeleeuwen (onderzoek 5) en de Late Middeleeuwen (onderzoek 1, 3, 4, 5, 6) voorkomen op de strand- en haakwal van Monster. De archeologische resten uit deze perioden kunnen bestaan uit sporen van landgebruik (zoals greppels en sporen van ploegen) en nederzettingsterreinen met sporen van huizen, sloten, waterputten en (afval)kuilen. Naast verschillende sporen kan er vondsmateriaal voor deze perioden verwacht worden, zoals aardewerk (bijvoorbeeld kook- en/of voorraadpotten en servies), bouwmaterialen, houtskool en (dierlijk) bot. Over de exacte locatie van de eventuele vindplaatsen binnen het plangebied kunnen geen uitspraken kunnen worden gedaan op basis van het huidige bureauonderzoek.

Op basis van de historische gegevens, het historische kaartmateriaal en archeologische resten in de directe omgeving van het plangebied (onderzoek 7, 8, 9 en 12), geldt er een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Nieuwe tijd. Deze resten kunnen direct onder het maaiveld worden verwacht, vooral in het noorden van het plangebied aan de Choorstraat. Op basis van historische gegevens kunnen hier resten van huizen verwacht worden uit de 16^e-18^e eeuw (en mogelijk ouder). Archeologische resten kunnen bestaan uit sporen van ambachten en erven, met sporen van huizen, schuren, sloten, waterputten en (afval)kuilen. Naast

verschillende sporen kan er vondsmateriaal voor deze periode verwacht worden zoals aardewerk (bijvoorbeeld kook- en/of voorraadpotten en servies), hout, metaal, bouwmaterialen (zoals baksteen), houtskool en (dierlijk) bot.

Voor alle perioden geldt dat over de exacte omvang en conservering van de eventuele vindplaatsen geen uitspraken gedaan kunnen worden op basis van het huidige bureauonderzoek. Ook is de mate van verstoring in het plangebied onbekend. Het is goed mogelijk dat er in het plangebied verstoorde bovenlagen aanwezig zijn door de aanleg van de bestaande riolering, kabels en leidingen en de bestaande bebouwing.

3.2 Advies voor vervolgonderzoek

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat er een middelhoge verwachting geldt voor archeologische resten uit het Neolithicum tot en met de Late Middeleeuwen en een hoge verwachting voor archeologische resten uit de Nieuwe tijd. Er wordt geadviseerd om de archeologische verwachting te toetsen en om inzicht te krijgen in de bodemopbouw van het plangebied. Een verkennend booronderzoek wordt hierbij niet als een geschikte methode geacht, omdat in stads- en dorpskernen hiermee slechts een beperkt beeld van de bodemopbouw gevormd kan worden. Daarom wordt geadviseerd om een inventariserend onderzoek waarderende fase in de vorm van proefsleuven uit te voeren. Het doel van het inventariserend veldonderzoek waarderende fase middels proefsleuven is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting, zoals geformuleerd in het bureauonderzoek en het Programma van Eisen (PvE). Het gaat hierbij om gebieds- of vindplaatsgericht onderzoek, waarbij het waarnemingsnet verdicht kan worden om de datering, aard, omvang, diepteligging, gaafheid, conservering uiterlijke kenmerken (artefacten en type indicatoren), inhoudelijke kwaliteit, locatie en mogelijke verstoringen van de archeologische resten vaststellen en waarderen.

Geadviseerd wordt om het proefsleuven onderzoek plaats te laten vinden na de bovengrondse sloop van het pand, maar vooraf aan de ondergrondse sloop van de funderingen. Dit, om te voorkomen dat eventuele archeologische resten bij de ondergrondse sloop verloren zullen gaan. De uiteindelijke beslissing hierover ligt bij het bevoegd gezag, in deze de gemeente Westland.

Literatuur

Gebruikte afkortingen

ADC	Archeologisch Diensten Centrum
DAN	Delftse Archeologische Notitie
DAR	Delftse Archeologische Rapporten
RAAP	Regionaal Archeologisch Archiverings Project

Bakx, J.P., 2014: Choorstraat 15-17, Monster (gemeente Westland). Een archeologisch bureauonderzoek, *DAN* 46.

Bakx, J.P., 2017a: Havenstraat-Gantellaan, Monster, gemeente Westland. Een archeologisch bureauonderzoek, *DAN* 121.

Bakx, J.P., 2017b: Duinstraat en hoek Molenstraat-Rubenslaan , Monster, gemeente Westland. Archeologische begeleiding van rioleringswerkzaamheden, *DAN* 141.

Beckers, I.S.J. & W.A. van Breda 2010: Vlotlaan 12 te Monster (gemeente Westland). Een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek, *ADC rapport* 2443.

Berg, G.T.C., van den, J.P.L. Vaars & A. Médard (red.), 2013: Kerkplein Monster. Een archeologische begeleiding in de dorpskern van Monster, *DAR* 112.

Bol, W., 2011: Monster Kerkplein 12. *Rapportage van een opgraving ter plaatse van het voormalig pand Manufactureenzaak Van der Wel, Kerkplein 10 en Makelaar Borgdorff, Kerkplein 12*, stageopdracht Stage 2.

Bruin, J. de, S.H. Jongma & M. kerkhof, 2010: Masemude. Archeologisch onderzoek in het kader van nazorg in plangebied 'Masemude' te Monster (gemeente Westland), *DAR* 59.

Bult, E.J. & J. M. Groen, 2002: Rijnweg 3-27 in de gemeente Monster. Een Standaard Archeologische Inventarisatie (SAI) en een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI), *DAR* 18.

Bult, E.J. & E. Norde 2004: Een bureau- en inventariserend veldonderzoek op de nieuwbouwlocatie Masemude te Monster, *DAR* 37.

Horssen, J., van, 2014: Archeologisch onderzoek in Monster, Choorstraat 15-17. Proefsleuvenonderzoek in de dorpskern van Monster, gemeente Westland, *DAN* 59.

Horssen, J., van, 2019: Middeleeuwse graven onder de Havenstraat in Monster, gemeente Westland, *DAN* 194.

IJsselstijn, M., 2016: De dynamiem van de Maasmond. Landschap en bewoning (450-1134), in: M. IJsselstijn & Y. van Mil (ed.), *Atlas van het Westland. 10.000 jaar ruimtelijke ontwikkeling*, Bussum, 34-57.

Kerkhof, M., 2012: Toelichting bij de archeologische beleidskaart van de Gemeente Westland, *DAN* 20.

Kruijthof, M.L. & L.C. Nijdam, 2016: Monster Vlotlaan 10 (Gemeente Westland). Een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek, *ArGeoBoor rapport* 1409.

Kruijthof, M.L., 2017: Monster, Choorstraat 16 (gemeente Westland), *ArGeoBoor rapport* 1493.

Kruij, S., de, 2007: plangebied tracé Tuingveld, gemeente Westland, RAAP rapport 1436.

Kruikius, N. & J. Kruikius, 1712: *'t Hooge heemraedschap van Delflant, gemeten en in kaarte gebracht door Nicol. en Jac. Kruikius. Schaal 1:10.000, Alphen aan den Rijn.*

Oosterveer, R., 2019: Lijnbanen in Monster en Ter Heijde, *Jaarboek Westland* 32.

Oude Rengerink, J.A.M., 2005: Inventariserend archeologisch onderzoek locatie Zorgcentrum De Opmaat, te Monster, *Archeologisch rapport 2005/107.*

Rooij, J.A.G., van, 2013: Havenstraat 28b te Monster (gemeente Westland). Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek, *ADC rapport 3507.*

Staalduinen, C.J. van, 1979: *Toelichtingen bij de geologische kaart van Nederland 1:50.000. Blad Rotterdam West (37 W), Haarlem.*

Vos, P.C., M. IJsselstijn, S. Jongma & S. de Vries, 2017: Het ontstaan van Westland-Delfland, gebaseerd op paleolandschappelijke onderzoek en getijsysteemkennis. Toelichting op de regionale paleolandschappelijke kartering, uitgevoerd in het kader van het uitbrengen van de Atlas van het Westland, *DAR 130.*

Verhagen, F., 2016: *Briefrapport archeologisch onderzoek Hervormde Kerk, Monster.*

Overige geraadpleegde bronnen

www.ahn.maps.arcgis.com, 12-08-2019.

www.pdok.nl, 12-08-2019.

www.ruimtelijkeplannen.nl, 13-08-2019.

Overzicht van afbeeldingen, tabellen en bijlagen

Afbeelding 1 [blz. 4]

Plangebied geprojecteerd op een luchtfoto (bron pdok.nl).

Afbeelding 2 [blz. 5]

Het plangebied geprojecteerd op de archeologische beleidskaart van de gemeente Westland.

Afbeelding 3 [blz. 6]

Het plangebied geprojecteerd op de kaart van Kruikius uit 1712.

Afbeelding 4 [blz. 7]

Het plangebied geprojecteerd op Kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan Monster, Zuid Holland, sectie D, blad 01 (MIN08119D01).

Afbeelding 5 [blz. 8]

Geologische ondergrond van het plangebied (Vos et al. 2017).

Afbeelding 6 [blz. 9]

Paleogeografische ondergrond van het plangebied omstreeks 500 v. Chr. (Vos et al. 2017)

Afbeelding 7 [blz. 10]

Paleogeografische ondergrond van het plangebied omstreeks 800 n. Chr. (Vos et al. 2017)

Afbeelding 8 [blz. 11]

Onderzoeken rondom het plangebied binnen een buffer van 500 m ten opzichte van de plancontour.

Tabel 1 [blz. 10]

Tabel 1: overzicht van vondstmeldingsnummers binnen 500 m rondom het plangebied.

Bijlage 1 [blz. 18]

Rapport perceelgeschiedenis voormalige gemeentehuis Monster.

Bijlage 1

Rapport perceelgeschiedenis voormalige gemeentehuis Monster

Gemeentehuis Monster, perceelgegevens tbv bureaustudie archeologisch onderzoek
voormalige Gemeentehuis Monster.

G.L. van Eendenburg, Alphen aan den Rijn 15-9-2019

1. Nummering

De door mij gebruikte perceelnummering is die van de Verpondingen uit 1635.

2. Herkomst van de grond

De kerk was ooit eigenaar van het hele blok Pastoorsboomgaard, Choorstraat, Havenstraat en dan terug door het land, de lijnvolgend die de grens van de kadastrale kaart van 1832 is.

Een huis aan de Choorstraat (M-79, gerapporteerd in Bakx 2014), een paar panden aan de Kerklaen (het stukje kerkkring voordat de Vaart werd gegraven) en de pastoorswoning zijn in ieder geval vroeg 16e eeuw en mogelijk ouder.

Op 9-5-1595 verkochten de meesters en regeerders van de pastorie- en kerkegoederen een groot aantal stukken land, omdat ze het geld nodig hadden voor het onderhoud van de predikant, de schoolmeesters en het kerkgebouw.

Eén van de verkochte stukken land was 7 hond 10 roeden groot en werd begrensd door tO de pastorie, tZ deels de gracht van de predikants boomgaard en Simon Dircksz, tW kerkenland en tN de heerweg (de latere Geusestraat, thans Choorstraat). Koper was Jan Cornelisz Pijn, een schamele arbeidsman die in een klein huisje aan de noordzijde van de Choorstraat woonde.

Het te onderzoeken perceel maakt deel uit van deze aankoop.

Op dezelfde dag verwierf Pijn het land ten westen van zijn eerdere aankoop, groot 5 hond, 36 roeden. In zijn eerste aankoop werd die belending omschreven als het kerkenland.

Op die dag werd ook de pastoorslaan beschreven als de laan die aan de kerk zou blijven.

Alle stukken grond werden op 25-5-1595 getransporteerd.

3. De pastoorshof

De predikantswoning is vervangen door het “De Kruithoff” complex. De oprijlaan van de Pastoorshof ligt er nog gewoon. De pastoorsboomgaard had een merkwaardig, heel oud recht. Hoewel ze begrensd was door sloten, had ze recht op de haag van elzen die aan de andere kant van de sloot op het land van (vanaf 1595) derden stond. De elzen mochten niet gekapt worden. In later jaren beseffen grondeigenaren niet altijd meer dat ze eigenaar zijn tot aan de sloot en geven aan dat hun erf tot aan de elzenbomen strekt.

4. De presentatie.

Ik vermeld alle teruggevonden eigendomswisselingen met bron. Regelmatig terugkerende belastingaanslagen vermeld ik alleen als die een mutatie bevatten of als ze meer informatie

over de bewoner geven. De gegeven data zijn transportdata. De feitelijke verkoop was vaak een jaar eerder.

GAM = Gemeentearchief Monster, RAM – Rechterlijk Archief Monster, GAD – GA Delft

5. De percelen:

M-66. (OAT 75)

Dit pand is het huidige, oostelijke buurpand van het Gemeentehuis. Huisnummer 67, kadastraal 594

OAT76 is het bijbehorende land.

- 25-5-1595 verkocht door de kerkmeesters aan Jan Cornelisz Pijn. Het maakt deel uit van een perceel groot 7 hond 10 roeden en het is daarvan het oostelijke deel.
- 3-2-1604 Jan Cornelisz Pijn verkoopt een stuckgen erff groot 100 roeden, leggende onder thoff. Koper is Jan Willemsz Coman (later Van der Vlam) [RAM22-fol. 88v]
Hij woonde er al in 1605 toen hij zijn huis op Ter Heijde verkocht. In 1597 is hij arbeidsgezel. Hij werd te Monster begraven op 13-5-1635.
Huis en tuin werden in 1624 apart aangeslagen (GAM1025)
- 19-12-1635 Willem Jansz van der Vlam koopt zijn broer en mede-erfgenaam Jacob uit. Het is ca. 100 roeden groot (RAM24-f.54v).
- 29-7-1673 1635 Willem is metselaar en het huis heeft 1 schoorsteen (GAM1389)
de curator van de boedel verkoopt het huis en erf. Koper is Jan Arentsz Coucx / Maerlevelt (RAM29-fol. 58v)
Deze is in 1674 arbeider (GAM1456) en in 1680 duijnmeijersknecht (GAD1763)
In 1684 blijkt hij thuisleggers te hebben (kostgangers) (GAM1431 e.v.)
Hij en zijn vrouw overlijden kinderloos in 1689.
Vanaf 1690 betaalt Leendert Arentsz van Maerlevelt er belasting (GAM1403)
- 12-4-1692 de erfgenamen verkopen huis, erf en tuin aan Willem Corsen Aerdenhout (RAM30-f.101)
Hoewel Willem officieel eigenaar is wordt Cors Willemsz Aerdenhout aangeslagen voor belasting (GAM1407)
- 1696 M-66 blijkt samen te zijn gegaan met M-67.
1716. de weduwe van Willem Corsz Aerdenhout betaalt belasting (GAM238)
- 1730 Adriaen Willemsz Aerdenhout vermeld als belender
- 16-7-1756 Adriaen Willemsz Aerdenhout en zijn dochter Marijtje uit zijn huw. met Grietje Thomas verkopen M-66. Koper is Jan Veenman (RAM34-fol. 138v)
- 8-7-1791 de erfgenamen van Jan Veenman en Grietje Adriaans verkopen $\frac{3}{4}$ van huis en tuintje annex groot 2 hont aan Joost van Dijk getr. met Grietje Veenman (RAM36-f.195)
Joost van Dijk wordt met zijn tuin als belender vermeld in 1797 en 1803.
- 1832 Frederik Veenman won. Naaldwijk (OAT 75 huis, OAT 76 tuin)

M-67 Moet op OAT 76 hebben gelegen

- 1590 vermoedelijk nieuwgebouwd. Pieter Pietersz Zeeman (eigenaar van M-77,

- dat was afgescheiden van M-79) koopt op 10-5-1617 een verband af op een stuk land dat op 29-6-1590 was aangegaan door Claes Gerritsz en Gerrit Huijbrechtsz. Beide heren verbonden hun naast elkaar gelegen huizen. Gerrit Huijbrechtsz Craecker woont op M-77 en Claes Gerritsz mogelijk op M-67. (RAM109-f.247)
- 1590 Claes Gerritsz wordt aangeslagen voor belasting, verm. op M-67. (GAM1047)
- 1604 Cornelis Gerritsz wordt vermeld als belending (van M-66)
(Hij is met een dochter van Claes Gerritsz gehuwd) Claes Gerritsz zelf koopt op 6-3-1611 M-63 op de westelijke hoek van de laan van 't Hoff en de Geusestraat.
1624 Cornelis Gerritsz wordt afzonderlijk voor zijn huis en voor zijn tuin aangeslagen (GAM1025)
Hij wordt op 3-4-1648 te Monster begraven
- 28-11-1655 Jaepje Claes, weduwe Cornelis Gerritsz Seeuw verkoopt aan Jan Dircksz Cuvenhove.
tO M-66, tZ de Heer van Pietershoek, tW Simon Arentsz met zijn lijnbaan (M-69), tN 's herenweg (RAM27-f.14) Het grenst dus achter niet aan de pastoorsboomgaard!
- 1662 Jan Dircksz Cuvenove (ook wel Droeg) weduwe vermeld als belender. Ze heet Neeltje Joris.
In 1673 woont haar zoon Crijn Dircksz / Crijn Jansz nog bij haar in.
In 1680 woont Jacob Cornelisz Pot, arbeider, leeft vd armen bij haar in (GAM1763) 1681: Zij is vrijgesteld van belasting; hij moet belasting betalen (GAM1430)
In 1684 woont ze er samen met zoon Wiggert Jans
- 1696 Neeltje Joris, weduwe Jan Dircksz Cuvenhoven verkoopt aan M-66. De opbrengst gaat naar de diaconie want die hebben er een hypotheek op. Samengegaan met M-66 tot M-66.
- M-68.** Tuin, gelegen achter M-67 en M-69. – vermoedelijk buiten het onderzoeksgebied.
- 1623 Jan Cornelis Pijn verkoopt een tuintje op zijn comparants laan tot voor aende weg.
de belendingen:
tO de pastorie alhier
tZ eensdeels de graft van de pastoorsboomgaert en de het land van Adriaen Jansz Achterthoff
tW de laen
tN de voorsz laen, (M-69A)
de comparant (M-69)
en Cornelis Gerritsz Zeeuw (M-67).
Koper moet deels op zijn land als ommanteling van de predikantsboomgaard gedoogen. Hij heeft recht van uitpad over de laen naar believen.
Koper is Hendrik IJsbrantsz Overschie, schoenmaker (RAM23-f.206v)
- 1642 hij verkoopt zijn tuin achter de lijnbaan van de koper, belend:
tN het erf van Cornelis Gerritsz Zeeuw (M-67)

- en de lijnbaan van de koper zelf (M-68)
- tO de sloot tussen de boomgaard van de predikant en de verkochte tuin
- tZ het land van de kinderen en erfgenamen van Arent Arentsz Achterthoff
- tW het gemene uitpad van het voorsz land (M-69A)
- Koper is Maerten Pietersz Buijcx, lijndraaijer. (RAM25-f.107)
- 19-2-1649 Buijcx verkoopt het. Erve ofte tuijn opt suijsdoosthoeck van den uijtpat specterende tot de landen van den Heer van Pietershoeck, het vice versa tot het landt en aende Geusestraet binnen Monster. Nu wordt als noordelijke belending alleen M-67 genoemd. Koper is Cornelis Arentsz Rosenburgh (RAM25-f.259)
- 14-4-1650 Verkoper woont nu aan de Westerbeek in Haagambacht. Koper is Pieter Boelen, Heer van Pietershoek.
- 21-7-1661 verkoop. Koper is Joost Jansz Sijtrechtop (RAM27-f.145)
- In 1672 hoort het toe aan zijn weduwe Annetje Dirks. Daarna gaat het naar een dochter getr. met Vranck Arentsz van Adrichem.
- 17-1-1679 die verkoopt het aan Jan Joosten Zijgrechtop (RAM29-f.153v)
- Het uitpad hoort nu toe aan dhr. Duijst. De Noordelijke belendingen zijn M-67 en M-69.
- 24-4-1742 de erfgenamen van hem en zijn weduwe verkopen aan Jan Dortweg te Monster.
- Het is nu een stuk tuinland. Het uitpad hoort nu toe aan Claes Willemsz Thoen. tN is M-66. (RAM35-f.178r)
- 17-1-1775 De erfgenamen van Jan Dortweg verkopen het aan Elisabeth Koesen, huisvrouw van Jacob Willem Dallens, baljuw van Monster (RAM35-f.178r)
- NB. Het eerder aangekochte strookje land van M-69 is hier aan toegevoegd.
- 22-3-1797 Willem Stiphout Dallens, enig erfgenaam van zijn moeder verkoopt een stukje tuinland volgens de opdrachtbrief dd. 27-1-1775.
- Het is M-68 en het achterste deel van M-69 samengenomen: Oost de pastorie van Monster en M-66, Zuid Claes Willemsz Thoen, W het uitpad van Thoen, tN M-66 en 's herenstraat (RAM36-f.338v)
- Koper is Dirk de Weille, won. 's Hage
- 1832 Burger, wede, Maria, hovenierster, won. Monster, tuin (OAT81)

M-69 – een lijnbaan cq uitpad

- 1619 vermeld als belending op 11-2-1619 als Sier Pietersz een erf (M-70)
- verkoopt dat hij bij huwelijk heeft verkregen van zijn huisvrouwen vader (RAM23-f.124v)
- 19-12-1623 Twee schoonzons van het overleden echtpaar Jan Cornelisz Pijn en Grietje Simons verkopen een laan in de Geusestraat. De oostelijke belendingen zijn M-67 en M-68. West is M-70, Zuid Adriaen Adriaensz Achterthoff.
- Met conditie dat koper recht van overpad moet toestaan van Hendrick Corsz en Adriaen Jansz Achterthoff (NB. Hendrick Corsz = Hendrick Isbrantsz Overschie)
- koper is Adriaen Jacobsz Poort. (die elders in het dorp woont)
- 1635 Adriaen Jacobsz Poort vermeld met een lijnbaan, maar als memorie genoteerd (GAM1021)

16NN	de laen behoort nu Adriaen Arentsz (GAM1021)
1642	het uitpad van het land van de kinderen en erfgenamen van Adriaen Adriaensz Achterthoff, vermeld als belending van M-68.
12-6-1672	Annetje Barents, weduwe van Simon Arentsz van der Steur verkoopt M-79A en tevens nog: een lijnbaen met den uijtpad van seecker stuck teelland toekomende de erfgenamen van de Heer van Pietershoek, gemeen met de voorsz lijnbaan. Nu Oost M-67, Zuid M-68 en de voorsz erfgenamen, tW M-70, tN de weg Koper is Andries Philipsz Sonderwijck (RAM29-f.45v)
20-8-1683	Marijtje Tijsen Noordergragt, weduwe van Andries verkoopt een lijnbaan. Belendingen zijn tO M-67, tZ en tW dhr. Thomas Duijs met zijn land ofte uitpad, tN de Geusestraat. (Dat uitpad is als M-69A genummerd) Koper is Claes Jansz Toll
13-1-1684	verkoop van de lijnbaan aan Johannis Clementsz Maecker (alias Schoonbroot) Hij heeft diverse huizen en exploiteert een fors aantal lijnbanen.
10-4-1699	de erfgenamen verkopen de boedel met daarin M-69. Koper van deze lijnbaan is Johannes Schoonbroot (RAM30-f.220)
3-5-1730	erfgenamen van Marijtje Rochus Luck, weduwe Johannis Schoonbroot verkopen een lijnbaan met een schuur. Koopster is Johanna Schoonbrood (RAM32-f.181r)
3-5-1752	Jannetje Schoonbroot, huisvrouw van Melis Swaan Glasemans, won. te Middelburg in Zeeland verkoopt een lijnbaan met schuur. Koper is Johannis Schoonbroot (RAM34-f.73r)
28-2-1774	Johannis Schoonbroot verkoopt een lijnbaan met een schuur en de bepoting van iepenbomen. Hij is betaald met de reparatie van de schuur en afdoening van genegotieerde penningen. Voorts met alimentatie van hem en zijn huisgezin. Nieuwe eigenaars zijn de Diaconie Armen en de Grote Armen van Monster, ieder voor de helft (RAM35-f.160r)
2-12-1774	de Diaconie verkoopt haar helft aan Elisabeth Koesen, huisvrouw van Jacob Willem Dallens als een strookje land, voorheen gebruikt tot een lijnbaan met een schuur daarop staande. (RAM35-f.175r) De Groote Armen (eigenlijk De Heilige Geest Armen) behoudt het voorste deel. De Groote Armen lijken tijdens de Franse tijd te zijn opgegaan in de Diaconie

M-69A

Dit is het uitpad van het land van Achterthoff/Overzee. Oorspronkelijk was het een servituijt van M-69, maar een ongedateerde aantekening in GAM1021 stelt dat de laen behoort nu Adriaen Arentsz. Ik schat die verwerving op 1635 / 1642. Het blijft een gemeen uitpad. Het is vermoedelijk OAT 81 Wanneer en hoe de Diaconie dat uitpad ter plaatse van de Geuzenstraat weer verworven heeft is onbekend.

M-70

8-5-1611	Jan Cornelisz Pijn verkoopt het erf M-76 (OAT84) waarbij hijzelf wordt genoemd als oostelijke belending (RAM23-f.52v)
----------	---

	Op 8-8-1612 is er een huis op dat erf M-76 gebouwd. Er wordt een losrente op gevestigd en dan is de oostelijke belending (M-70) nog onbetimmerd.
11-2-1619	Sier Pietersz verkoopt een erf dat hem bij huwelijk is aangekomen van zijn huisvrouwen vader (Jan Cornelisz Pijn). Koper is Jan Pietersz Sijtrechtop timmerman die het als tuin gebruikt. (RAM23-f.124v)
20-5-1620	Sijtrechtop verkoopt het als ledig erf of tuin aan Dirck Dircksz alias Dircx Kindt (RAM23-f.173)
1622	Dirck Dircksz woont er met 4 personen en een meid (GAM1009)
8-4-1629	dezelfde met huis, erf en lijnbaan (RAM23-f.283)
1645/1665	Hij overlijdt tijdens de pestepidemie van 1636; zijn weduwe blijft er wonen. het huis wordt eigendom van schoonzoon Jan Cornelisz van der Valck Jan overlijdt in 1684. In 1680 en 1684 staat zijn broer Jan Cornelisz van der Valck de jonge geregistreerd in dit huis.
1689	Vranck Cornelisz de Graeff, schoonzoon van Jan Cornelisz Valck de oude woont er (GAM1402).
29-5-1692	Hij koopt het huis en 2 lijnbanen van de andere erfgenamen (RAM30-f.102v)
26-4-1735	Zijn erfgenamen verkopen het huis met 2 lijnbanen aan Pieter de Munnik (RAM34-f.176r)
28-4-1758	Pieter de Munnik verkoopt huis, erf, boe en 2 lijnbanen aan de diaconie armen van Monster
1832	Gereformeerde Diaconie Armen van Monster (OAT 77, 78, 79 en 80) met tuin OAT82 (Oosterveer 2019). In Monster leeft in de volksmond nog de naam 'Banenpoort' voort. Dat was een smalle poort of steeg haaks op de Choorstraat. Tot in de jaren zestig van de twintigste eeuw hebben in de Banenpoort gezinnen gewoond in kleine woningen met weinig comfort.

OAT 86 kan nog net binnen het onderzoeksgebied te vallen. Het waren ooit de lijnbanen achter de huizen. Die huizen zijn allemaal rond 1611 gebouwd.

M-71 = OAT 84